

CLEIRE (Richard), Missiebisshop van de Missionarissen van Afrika (Witte Paters) (Antwerpen, 28.10.1900 - Kalmthout, 8.1.1968). Zoon van Jules en Faes, Louise-Marie.

In 1919 trad hij binnen te Boechout om er wijsbegeerte te studeren; op 21 september 1921 ontving hij het Witte-Paterskleed in het noviciaat van Maison-Carrée (Algerië) en deed daarna zijn studies van godgeleerdheid te Carthago (Tunesië) waar hij priester gewijd werd op 29 juni 1926.

Na zijn wijding kwam hij naar België terug en volgde een jaar tropische geneeskunde te Leuven. In 1927 werd hij econoom en leraar te Boechout. Het jaar daarop werd hij hulpprocurator in Antwerpen en toen het theologisch studiehuis van de Witte Paters geopend werd in 1929 te Heverlee werd hij er leraar.

In september 1932 werd Pater Cleire benoemd in het Kivu-Vicariaat in Kongo. Hij verbleef achtereenvolgens te Kabare, Bukavu en Nyangezi. Daar werd hij overste in 1936. Hij was begaafd voor talen en werkte in die periode aan een grote spraakkunst van de Mashitaal. In 1955 werd die bezorgd aan de missionarissen in een Franse vertaling. In oktober 1937 werd Pater Cleire professor van godgeleerdheid op het groot seminarie van Nyakibanda in Rwanda. Hij was daar ook belast met het handwerk en verzorgde de aanplanting van bomen op het domein. De zin voor de natuur en voor de herbebossing in het bijzonder is hem altijd bijgebleven, ook tijdens zijn episcopaat. In maart 1943 werd hij rector van het seminarie en in december 1944 werd hij Apostolisch Vicaris (bisshop) benoemd van het Kivu-Vicariaat in Kongo.

De bisschopswijding had plaats te Bukavu op 4 maart 1945. Mgr. Cleire was nu belast met 11 parochies, met een totaal van 56 500 gedoopten, verspreid over een oppervlakte van 70 000 km². Hij was geen leider maar een denker die tien jaar voor was op zijn tijd.

Het Kivu-Vicariaat omvatte vier zones die erg van elkaar verschilden: het Noorden (bisdom Goma geworden in 1961), de middenzone (het tegenwoordige aartsbisdom Bukavu), het Zuiden (een deel geworden van het bisdom Uvira in 1962) en het Westen (dat aan het bisdom Kasongo werd gehecht in 1952). Vanaf het begin van zijn episcopaat bracht hij de zetel van het Vicariaat van Mugeru naar de stad Bukavu. Mgr. Cleire deed een college beginnen voor Kongolezen in 1949 te Bukavu en vertrouwde dit toe aan de Paters Barnabieten. Hij spande zich ook in om het lager onderwijs te ontwikkelen. Hij bracht er het Frans in als onderwijstaal, deed de programma's gans hervormen en de handboeken vernieuwen.

Reeds in 1945 zag hij het einde van de koloniale periode aankomen en was hij de eerste in Kongo die sprak van een universiteit. „Lovanium” was in zekere zin zijn geesteskind. Ook op sociaal gebied werd hij beroemd door zijn vastenbrief van 19 februari 1949, waarin hij de „colons” aanspoorde tot meer sociale rechtvaardigheid.

In 1952 werd het Apostolisch Vicariaat Kasongo opgericht, en Mgr. Cleire werd overgeplaatst van Bukavu naar dat gebied, dat een deel omvatte van zijn vroeger bisdom en ook van het bisdom Boudewijnstad. Het nieuwe Apostolisch Vicariaat had een oppervlakte van 93 896 km² met 100 000 gedoopten en 73 000 catechumenen op een half miljoen inwoners.

Er waren 10 missieposten. Voor 1960 stichtte hij vijf nieuwe posten om zo gans zijn gebied te bestrijken. Bij de oprichting van het bisdom Uvira in 1962 ging een deel van Urega naar dat bisdom en werd zijn bisdom iets kleiner.

Van 1952 tot 1960 heeft Mgr. Cleire langzaam maar zeker gewerkt aan de evangelizatie van zijn gebied. In december 1959 werd het Apostolisch Vicariaat verheven tot bisdom en Mgr. Cleire werd de eerste residerende bisschop van Kasongo.

De politieke onrust die de algemene verkiezingen voorafging bij het begin van 1960, liet niets goeds verwachten voor de toekomst. Reeds op 27 juli 1960 moest Mgr. Cleire vluchten uit Kasongo met zijn missionarissen. Na tien dagen kon hij terug. Einde augustus evenwel kon hij er niet meer terug na een reis naar Leopoldstad. Van september tot december verbleef hij terug te Kasongo maar moest dan opnieuw vluchten. Hij vestigde zich eerst te Bukavu en nadien te Shabunda. Eerst in april 1962 kon hij terugkeren naar Kasongo. In oktober 1962 ging hij naar Rome om er het tweede Vaticaanse consilie bij te wonen en diende daar zijn ontslag in als bisschop van Kasongo in 1963 om gezondheidsredenen.

Mgr. Cleire was een studiemens die de geschiedenis en de gewoonten van de volkeren van de Kivu en van de Maniema grondig heeft bestudeerd. Hij kende het Mashi zo goed als zijn moedertaal, maar hij kende ook het Swahili. Hij vermeed echter om het te bevorderen omdat hij vreesde dat het een middel zou worden om de Islam te verspreiden. Hij maakte verschillende taalkundige en etnologische studies die werden gewaardeerd in academische middens. Aan al zijn werkzaamheden ging een grondige studie van het onderwerp vooraf. Hij las en studeerde veel.

Hij was echter vooral een herder, vol aandacht voor alles wat de Kongo en het leven van de Afrikanen betrof. Dat was de grond van zijn pastorale werking. Een bijzondere aandacht verdient zijn persoonlijke bijdrage in het opstellen van het „Dominicale”. Met zijn Vicaris Generaal, Mgr. Kalumbwa, trachtte hij de kristelijke gemeenschappen die niet dikwijls een priester in hun midden hadden een formulier te bezorgen om de zondagsdienst te verzorgen. Die brochure werd in 1954 ingevoerd. Ook daar was Mgr. Cleire ver vooruit op zijn tijd.

Na zijn ontslag werkte hij nog aan een grote studie van het huwelijk volgens het gewoonterecht.

Van 1962 tot 1966 verbleef Mgr. Cleire op het Generaalat van de Missionarissen van Afrika (Witte Paters) te Rome en werkte verder aan zijn studies en nam deel aan de sessies van het Vaticaanse Concilie.

In 1966 vestigde hij zich in de Witte-Patersgemeenschap van Namen en zette zijn studieleven voort. Van februari tot mei 1967 ondernam hij nog een studiereis naar Kongo.

Zijn gezondheid ging echter snel achteruit. In september 1967 werd hij overgebracht naar een rusthuis in Kalmthout waar hij overleed op 8 januari 1968.

In 25 jaar episcopaat heeft Mgr. Cleire een eers-terangsrol gespeeld alhoewel zijn bescheidenheid en zijn onthechting niet altijd hebben toegelaten het naar waarde te schatten. Maar in de missiegeschiedenis zal Mgr. Cleire naar voor komen als een der grootste bisschoppen van Kongo.

16 juni 1990.

J. Casier.